

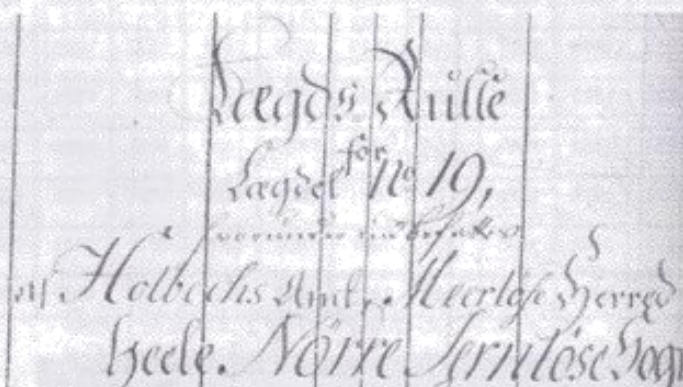
Hvad kan du finde i lægdsrullerne ?

Lægdsrullerne blev ført på fortrykte sider. De øverste fortrykte felter viser, hvilke oplysninger du stort set altid kan finde i lægdsrullerne. Ud over disse standardoplysninger kan du være heldig at finde oplysninger

om flytning, hvilken militær enhed vedkommende har været indkaldt til samt en række andre oplysninger om helbred, lovovertredelser osv. Du kan se flere eksempler længere fremme i folderen.

Eksempel 1. Standardoplysninger i rullen

A. Hovedrulle fra Holbæk Amt, 1793, lægd 19
Allerede i de tidligste ruller er anvendt fortrykte skemaer

Gamle løbenummer fra tidligere rulle   Navn på fader samt på den værnepligtige   Fødested   Alder   Opholdssted   Anmærkningsfelt, hvor en række forskellige oplysninger kan stå, varierer over tid

Gamle løbenummer fra tidligere rulle	Nyt løbenummer i denne rulle	Navn på fader samt på den værnepligtige	Fødested	Alder	Højde	Opholdssted	Anmærkningsfelt
176	115	Huusfædrenes og Mandskabets Navne	Søde sted	Mar.	Tom.	sted	Anmær- ninger.
165	115	Lars Larsen Niels søn 95	Nørre Jernløse	29	66	Nørup	Recrut K. R. 87
166	116	Lars Larsen Niels søn 95	Hannerup	20	64	Nørup	Recrut K. R. 87

Indførslen handler om Niels, søn af Lars Larsen. Faderens navn står øverst.

Født i Nr. Jernløse 29 år

66 tommer

Opholder sig i Nørup

Recrut K. R. 87. Formentligt indkaldt til Kongens eller Kronens regiment i 1787.

B. Tilgangsrulle Frederiksborg og Holbæk Amt, 1842, lægd 10

Herunder ses et eksempel på en tilgangsrulle fra 1842. Kolonnernes overskrifter svarer stort set til de tilsvarende i 1793. Der er dog enkelte ændringer.

Rullens litra står her, litra R for 1842 (se oversigt over litreringer side 9)

I en del ældre ruller står fødselsdagen i vedtegningsfeltet

Litr.	Søbr. No.	Navn.	Fødested.	Al. der.	Høj. de.	Opholdstid.	Vedtegnng.
R	138	Ole Nielsen Jens	Holland			Spanien	Lidt 4. Juli 1841

Indførslen er for Jens, søn af Ole Nielsen

Jens er født den 4. juli 1841 og således optaget i rullen fra fødslen

C. Omskrevet rulle. 2. udskrivningskreds, 1897 (fødte 1868, omskrevet 1886), lægd 249

I de nyere ruller er den værnepligtiges navn og faderen eller moderens navn skilt ud i to kolonner. Fødselsår og fødselsdag erstatter kolonnen med alder. Der er tilføjet en kolonne med afdeling, en om hvornår den værnepligtige er mødt til samt om, hvornår han er hjemsendt fra militærtjeneste.

Den værnepligtige og feltet med faderen / forældre er blevet adskilt

Peder har været indkaldt til 24. batallion

Her kan vi se, at Peder mødte til militærtjeneste den 1. 11. 1887 og blev hjemsendt d. 12. 11. 1888

Lægdets Nr. 249.

Bogstav.	Nr.	Den Værnepligtiges fulde Navn.	Faderens eller Moderens Navn og Stilling.	Fødested.	Fødselsaar og fødselsdag	Afdeling.	Mødt.	Hjemsendt.
K	21	Peder Thomassen	Abildemil Thomassen	Vester Ulslev	1864 d. 4/5	24. juli	1. 11. 1887	12. 11. 1888
Vedtegninger:		U. A. 1887		Ei mødt 1893-96, er i Amerika, tillukket efter §§ 28 og 31.			1897	1898

Vedtegningsfeltet er blevet flyttet i forhold til de tidligere skemaer

Vedtegningen viser, at Peder er taget til USA uden at have fået flyttegodkendelse. Vedtegningen betyder, at Peder bør tiltales efter §28 og 31, hvis han møder igen.

Følg en person i samme lægd

De personer, som er nemmest at finde og følge i lægdsrullerne, er naturligvis de hjemmefødslinge, som aldrig forlader hjemsoget. De bliver stående i rullerne for det lægd, hvor de oprindeligt er ind-

skrevet, indtil de slettes af rullen. Herunder er vist et eksempel på, hvordan du kan følge en person i samme lægd.

Eksempel 4. Samme person i samme lægd før 1861.

Vi søger en Peder Jensen, som vi ved er født i 1838 i Rorup sogn. Ved at bruge hjælpe midlerne (se eksempel 2) har vi fundet frem til en **tilgangsliste, litra N (1838), gruppe 1 (bind 151), Roskilde Amt (landsogne)**. Slår vi op i listen under lægd 44 finder vi Peder Jensen.

Se i eksempel 2 på side 1 hvordan vi v.h.a. hjælpe midlerne fandt den første rulle

Litr.	Løbe- No.	Navn	Fødselsd.	M- der.	Hoi- de.	Opholdssted.	Betegn.
	124	Peder Nielsen Faderens navn, Jens Nielsen, står øverst.	20. Okt. 1838				44

Peter er ikke slettet af rullen (sker typisk ved overstregning) og der er ingen krydshenvisning til en anden rulle. Han bør derfor være at finde i den næste hovedrulle for samme lægd. Går du tilbage i registraturen, vil du se, at den næste hovedrulle fra Roskilde Amt er **hovedrulle, litra O (1839), gruppe 1 (bind 158), Roskilde Amt**. Du henter rullen i selvbetjeningsmagasinet og slår spændt op under lægd 44, gl. no. 124 og finder Peter.

Lille Peder er født den 20. oktober. Længere oppe på siden fremgår det, at han er født i 1837. Når han er opført i tilgangsrullen for 1838 skyldes det, at lægdsrulleåret ikke er identisk med kalenderåret (se side 9). Således dækker lægdsrulleåret N (1838) over kalendermånederne maj 1837 til april 1838.

Krydshenvisning mellem de to ruller

Gl. No.	Nyt No.	Navn	Fødselsd.	M- der.	Hoi- de.	Opholdssted.	Betegn.
183	88	Peder Jensen Født 20. Okt. 1838	20. Okt. 1838				44
184	89	Peder Nielsen Faderens navn, Jens Nielsen, står øverst.	20. Okt. 1838				44

Lægdsnummeret står ofte øverst på siden som her

Systemet når du skal følge en person i samme lægd er således meget enkelt. I hovedrullerne er der to kolonner med "Gl. No." og "Nyt No.". "Nyt No." er det nye løbenummer, som personen har fået i rullen. "Gl. No." henviser til det (nye) nummer, som personen havde i den foregående hovedrulle. Ser du i en tilgangsrulle, vil der derimod IKKE være en kolonne til gammelt nummer, da personerne i tilgangsrullerne enten er flyttet til lægdet eller optaget i rullen for første gang og derfor IKKE har et gammelt nummer i den foregående hovedrulle.

Vi vil gerne følge lille Peder videre. Vi kigger derfor i registraturen igen. Næste relevante rulle er **hovedrulle, litra Q (1842), gruppe 1 (bind 167), Roskilde Amt (landsogne**. Vi ved, at Peder i sidste hovedrulle havde løbenummer 89, så vi leder under lægd 44 efter gl. no. 89 i den nye rulle. Her finder vi igen Peder.

44

Gl. No.	Nyt No.	N a v n.	Fødested.	Al. der.	Hoi. de.	Opholdssted.	Betegnning.
87.64		Lone Andersen Nielsen	Rearvig	4.		Høiby	
89.65		Lone Nielsen Andersen	Høiby	4.			

Peder har i rullen fået nyt no. 65. Der er desuden henvisning til Peders nummer i den forrige hovedrulle - nr. 89.

Vi vil ikke forlade Peder endnu, men eftersøger den næste relevante rulle. Det er **hovedrulle, litra U, 1844, gruppe 1 (bind 178), lægd 44**. Vi finder Peder under gammelt no. 65 og nyt no. 56.

44

Gl. No.	Nyt No.	N a v n.	Fødested.	Al. der.	Hoi. de.	Opholdssted.	Betegnning.
65.66		Lone Nielsen Andersen	Høiby	7		Høiby	

Og her forlader vi Peder, som nu er blevet 7 år og stadig bør i Høiby, hvor han er født.

Følg en persons flytninger i samme amt

Alle værnepligtige skulle indberette til lægdsformændene, når de flyttede. Flytninger blev noteret i rullerne med krydshenvisninger, som gør det muligt at følge en person fra rulle til rulle. Herude er vist

eksempler på, hvordan sådanne krydshenvisninger ser ud, når en person flytter indenfor samme amt / udskrivningskreds. På side 22 kan du se et eksempel på flytning mellem to forskellige udskrivningskredse.

Eksempel 5. Følg en person fra amt til amt før 1861.

Vi er interesseret i at finde en Jens, søn af Niels Pedersen, som er født i 1786 i Nørre Jernløse sogn. Ham vil vi gerne følge i lægdsrullen, da vi gerne vil vide, hvor han har gjort militærtjeneste. I oversigten "Sognefortegnelse og forkortelser" finder vi ud af, at Nørre Jernløse sogn ligger i Holbæk Amt og har lægdsnummer 19. Vi går i "Lægdsruller - Gruppefortegnelse og forkortelser" og finder den tidligste rulle fra Holbæk Amt, nemlig hovedrulle, gruppe 1 (bind 6), Holbæk Amt (1792). Her finder vi lægd 19 og finder lille Jens.

1	Lebe- No.	Suusfædres og Mandskabets Navne.	Fødested.	Alder. Aar.	Stær- relse. Tom- mer.	Opholdssted.	Nummering
		Niels Pedersen	Reistrup	8		Reistrup	

Jens har fået løbenummer 137 i lægdsrullen og opholder sig i "Reistrup" - moderne Regstrup. Når der ikke er noget gammelt nummer på Jens skyldes det, at der er tale om den første hovedrulle for Holbæk Amt. Lægdssystemet er derfor i sin vorden.

Vi går til den næste hovedrulle fra Holbæk Amt, nemlig hovedrulle, litra A (1793), gruppe 1, bind 15, Holbæk Amt. Her finder vi igen Jens under lægd 19 på gammelt no. 137, nyt no. 92.

137	92	Niels Pedersen	Reistrup	9		Reistrup	
-----	----	----------------	----------	---	--	----------	--

Vi vil prøve at følge Jens videre og tager fat i den næste hovedrulle for lægd 19, nemlig hovedrulle, litra D (1796), gruppe 1, bind 28, Holbæk Amt.

Følg en persons flytninger i samme amt

Alle værnepligtige skulle indberette til lægdsformændene, når de flyttede. Flytninger blev noteret i rullerne med krydshenvisninger, som gør det muligt at følge en person fra rulle til rulle. Herude er vist

eksempler på, hvordan sådanne krydshenvisninger ser ud, når en person flytter indenfor samme amt / udskrivningskreds. På side 22 kan du se et eksempel på flytning mellem to forskellige udskrivningskredse.

Eksempel 5. Følg en person fra amt til amt før 1861.

Vi er interesseret i at finde en Jens, søn af Niels Pedersen, som er født i 1786 i Nørre Jernløse sogn. Ham vil vi gerne følge i lægdsrullen, da vi gerne vil vide, hvor han har gjort militærtjeneste. I oversigten "Sognefortegnelse og forkortelser" finder vi ud af, at Nørre Jernløse sogn ligger i Holbæk Amt og har lægdsnummer 19. Vi går i "Lægdsruller - Gruppefortegnelse og forkortelser" og finder den tidligste rulle fra Holbæk Amt, nemlig hovedrulle, gruppe 1 (bind 6), Holbæk Amt (1792). Her finder vi lægd 19 og finder lille Jens.

1	Lebe- No.	Huusfædres og Mandskabets Navne.	Fødested.	Alder. Aar.	Stær- relse. Som- mer.	Opholdssted.	Nummering
		Niels Pedersen	Reistrup	8		Reistrup	

Jens har fået løbenummer 137 i lægdsrullen og opholder sig i "Reistrup" - moderne Regstrup. Når der ikke er noget gammelt nummer på Jens skyldes det, at der er tale om den første hovedrulle for Holbæk Amt. Lægdssystemet er derfor i sin vorden.

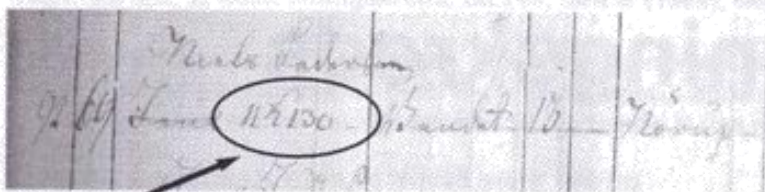
Vi går til den næste hovedrulle fra Holbæk Amt, nemlig hovedrulle, litra A (1793), gruppe 1, bind 15, Holbæk Amt. Her finder vi igen Jens under lægd 19 på gammelt no. 137, nyt no. 92.

137	92	Niels Pedersen	Reistrup	9		Reistrup	
-----	----	----------------	----------	---	--	----------	--

Vi vil prøve at følge Jens videre og tager fat i den næste hovedrulle for lægd 19, nemlig hovedrulle, litra D (1796), gruppe 1, bind 28, Holbæk Amt.

Vi finder her Jens, som nu er blevet 13 år. Vi kan her se at Jens flytter til et andet lægd. Det fremgår tydeligt ved at Jens' navn er streget ud og der er tilføjet en krydssignatur efter navnet - nemlig 11 h 130.

Flyttehenvisningen skal læses på følgende måde:

11 = flytter til lægd 11 i Holbæk Amt

h = årstalsbogstav, som står for 1800.

130 = Jens' nummer i den pågældende lægdsrulle

Vi kan med de oplysninger gå i "Lægdsnogle 1870" og se, at lægd 11 er Søstrup sogn ligeledes i Holbæk Amt.

Faktisk ligger Søstrup lige ved siden af Regstrup.

HENVISNINGER

Krydshenvisninger mellem ruller fra forskellige lægd læses altid således - ciffer for ciffer:

1. Amt / udskrivningskreds
2. Lægd
3. Årstal
4. Løbenummer.

Flyttes indenfor det samme amt - udelades amtsbetegnelsen som det ses i eksemplet på denne side. Se eksempel på henvisning ved flytning mellem udskrivningskredse på side 22.

Med disse oplysninger kan vi eftersøge Jens i rullerne fra Søstrup. Vi finder ham i tilgangsrulle, litra h (1800), gruppe 1, bd. 38, Holbæk Amt. Her slår vi op under lægd 11. Vi finder ganske rigtigt Jens i rullen under det forventede løbenummer 130.

Navne	Fødested.	År der	Der de	År havde Opholdssted.	Betegninger
Jens	Søstrup	11	h	130	19.69

Der er i tilgangsrullen henvisning til den rulle, som Jens kom fra. Under vedtegningerne fremgår det ganske rigtigt, at Jens er kommet til Søstrup fra lægd 19 og her havde nummer 69.

I rullen finder vi endnu en krydshenvisning - nemlig 19 j 300.

Fra tidligere ved vi, at denne krydshenvisning skal læses på følgende måde:

19 = lægd nr. 19 (i samme amt, altså Holbæk)

J = litra J = 1801

300 = løbenummer 300.

Det ses også af rullen, at Jens opholder sig i selve Søstrup

Jens har fået hjemme og er flyttet tilbage til sit hjemlægd i Nørre Jernløse. Vi finder straks hovedrulle, litra J (1801), gruppe 1 (bd. 39), Holbæk Amt og slår op under lægd 19. Og her finder vi ganske rigtigt Jens som nummer 300. På ordenligste vis fremgår det af vedtegningerne at han kommer fra lægd 11 nummer 130.

Fødrenes og Sønnernes Navne	Sønnernes Fødested.	Anders' Høje Løbenr.	År der	Der de	År havde Opholdssted.	Betegninger
Jens	Søstrup	11	h	130	19.69	19.300

Og vi finder også den oplysning, som vi søgte. I 1804 er Jens blevet indkaldt som husar i en alder af cirka 21.

Flytning på tværs af amt eller udskrivningskreds

Det er altid nemt at se, hvis en person flytter på tværs af amts- eller (efter 1861) kredsgrænser. I sådanne tilfælde har krydshenvisningen som forreste

del fået tilføjet navnet på det amt eller den udskrivningskreds, som der flyttes til. Hvordan det ser ud i lægdsrullerne er vist i dette eksempel.

Eksempel 6. Følg en person på tværs af udskrivningskreds efter 1861

I tilgangsrulle for 3. udskrivningskreds, bd. 206, litra G (1909), lægd 222a, finder vi Anders Jørgen Petersen. Han optages i rullen i forbindelse med, at han når lægdsrullealderen. Den er på dette tidspunkt 18 år, hvilket også passer fint med, at Anders er født i 1891.

I rullen ser vi nederst under vedtegningerne følgende signatur: 2 - 35 - g - 44. Signaturen er 4-leddet. Det betyder, at der er tale om flytning på tværs af amt eller udskrivningskreds. Anders er derfor flyttet til en anden udskrivningskreds og derved også et andet lægd.

Krydshenvisningen skal læses på følgende måde:

- 2 = Anders er flyttet til 2. udskrivningskreds
- 35 = Anders er i 2. udskrivningskreds blevet optaget i rullen for lægd 35
- g = litra G = Anders er blevet optaget i den nye rulle i lægdsrulleåret 1909
- 44 = Anders' nye løbenummer i den nye rulle

Rulle fra 3. udskrivningskreds

Lægdets Nr. 222^a

J. M.	Anders Jørgen Petersen	Anders Jørgen Petersen	1891. a. 1871.	d.	a.
-------	------------------------	------------------------	-------------------	----	----

Vedtegninger: 2-35-g-44

Udskrivningskreds (før 1861 amt)   Lægd   Arstalslitrering   Løbenummer

Vi ved nu, at vi skal finde Anders i en tilgangsrulle fra 2. udskrivningskreds fra 1909, som indeholder lægd 35. Vi går derfor ud i selvbetjeningsmagasinet og leder på hylderne. Her finder vi følgende:

Tilgangsrulle, 2. udskrivningskreds, bd.204, litra G (1909), lægd 35

Fra krydshenvisningen ved vi desuden, at vi Anders gerne skal være indført med nyt løbenummer 44 i rullen. Kigger vi under løbenummer 44 genfinder vi ganske rigtigt Anders Jørgen Petersen. Og rulleføreren har været grundig, for under Anders ses der både en tilbagevisning til den rulle han kom fra - men også en fremvisning til endnu en rulle.

Tilbagevisning til den tidligere rulle

Rulle fra 2. udskrivningskreds

Lægdet Nr. 35

Bogstav.	Nr.	Den Vænepligtiges fulde Navn.	Faderens eller Moderens Navn og Stilling.	Fødested.	Fødselsaar og Fødselsdag.	Afdeling.	Modt.	Hjemsendt.
G.	44	Anders Jørgen Petersen	Arbejdsmand, Anders Petersen	Odise	1891. d. 15/11.		d.	d.

Vedtegninger: *Arb. No 09 fra 3-222a-G-11, J. Post. No 09.*

3-222a-K-24

Fremvisning til ny rulle:
 3 = 3. udskrivningskreds
 222a = lægd 222a
 K = litra K = 1912
 24 = løbenummer

Rulle fra 3. udskrivningskreds, lægd 222a, 1912

K.	24	Anders Jørgen Petersen	Arbejdsmand, Anders Petersen	Odise	1891. d. 15/11.			
----	----	------------------------	------------------------------	-------	--------------------	--	--	--

Vedtegninger: *Arb. 2-35-9-44*

Tilbagevisning til den tidligere rulle

Vi finder også den nye rulle i selvbetjeningsmagasinet: **Hovedrulle, 3. udskrivningskreds, bd. 215, litra K (1912), lægd222a**. Og ganske rigtigt. Anders er flyttet tilbage til hjemsoget.

PERIODEN 1861-1870

I rullerne fra cirka 1861 til 1870 skete der en dobbeltnummerering af lægderne. Det skyldes, at man ved inddelingen af hele Danmark i seks udskrivningskredse i 1869/70, valgte at lade rullerne ordne efter den nye inddeling allerede fra ca. 1861. Derfor er der på hvert folioark i lægdsrullerne påført to lægdsnumre. Det ene er skrevet i hånden og er lig med det gamle nummer fra lægderne var nummereret inden for hvert amt. Det andet er påført med stempel på et senere tidspunkt og er lig med det nye nummer under udskrivningskredsen. Ved hjælp af Justitsministeriets **"Lægdsnøgle 1870"** kan man gå fra det gamle lægdsnummer til det nye og omvendt. En fotokopieret udgave af denne er opstillet i vejledningsområdet under overskriften "Lægdsruller" og i selvbetjeningsmagasinet i reol E.

Eftersom nummereringen går igen på tværs af rulleme på det regionale og det centrale niveau, kan vi uden problemer finde Jens som nr. 1537 i den tilsvarende rulle fra de centrale udskrivningsmyndigheder.

Vi forlader reel E i selvbetjeningsmagasinet med de københavnske ruller og går ned til reel C. Her finder vi de tilsvarende ruller fra **1. udskrivningskreds, 1. lægd, litra G (1883)** fra det overordnede administrative niveau. Et hurtigt opslag leder under løbenummer 1537 leder frem til Jens Peter Olsen. Vi ser også tydeligt, at vi kan finde langt flere oplysninger i de regionale københavnske ruller end i rullerne fra de centrale udskrivningsmyndigheder.

1537	Jens Peter Olsen	Detmøllens Frederik Olsen	Sjorshøj	1865 d. 13 13	Lit B	d. 17/11/87 15/10/87
Betegetninger: 1587 EK5-L-45 of 1515 II 5/98 forkl. liste Wester-dat 1888, 20/87						
2. R 765						

Vi kan af krydshenvisningen se, at Jens er flyttet til 2. lægd i lægdsrulle-år R, som er lig med 1893. Her har han fået løbenummer 765. I lægdsrullen fra Staden København står også noteret datoen for hans sletning af rullen, nemlig 30. 9. 1893.

Vil du følge Jens videre, skal du bestille rullen for 1. udskrivningskreds, 2. lægd frem fra magasin på en hvid bestillingsseddel.

Læs på side 15 hvordan du gør >

SE OGSÅ...

købefolderen
"Lægdsrulleforkortelser"
Her kan du finde nogle af
de mange forkortelser,
som anvendes i
lægdsrullerne